

VOORWOORD

Europa is het antwoord

Mijn zomer van 2016 stond in het teken van een nogal megalomane trip door Europa. Eerst per trein naar de Noordkaap, of in ieder geval zo ver mogelijk. Via Hamburg, Kopenhagen, Göteborg en Stockholm in een bijna rechte lijn omhoog. Toen Zweden uit, met een bocht Noorwegen in, tot in Narvik het spoor ophoudt en ik wel met een auto verder moest. Eenmaal thuis pakte ik na een dag rust een klein camperbusje om het andere uiterste van het continent op te zoeken. Via de Alpen naar Kroatië en Kosovo, de hele Balkan door tot ik de grens met Griekenland bijna kon zien. Als dat busje geen pech had gekregen op de terugweg naar boven, dan was ik via Italië en Frankrijk doorgestoken naar Spanje om rond Gibraltar mijn reis te eindigen. Dat gebeurde na een paar maanden – en na die reparatie met een veel veiliger vervoermiddel – uiteindelijk alsnog.

Nooit zag ik zoveel landen in één zomer. Meer dan twintig, en allemaal onderdeel van hetzelfde continent. Zonder ook maar één vliegtuig te pakken. Ik zag het landschap veranderen van

diepblauwe fjorden tot frisgroene bergweiden, van gortdroog laagland tot oneindige zandstranden. Soms reed ik over fonkelnieuw asfalt, dan weer over hobbelige wegen waar je paard en wagen moet ontwijken om geen dorpsramp te veroorzaken. Maar overal voelde ik: ergens heeft dit allemaal met elkaar te maken. Mensen die met trots en plezier vertellen waar ze vandaan komen, met een bepaalde herkenning in elkaar. Een continent als een pastagerecht. Het basisingrediënt van Europa is bijna overal hetzelfde, de saus zorgt ervoor dat het op elke plek totaal anders smaakt.

Wat die reis me ook weer bevestigde: hoe dichtbij en bereikbaar ons eigen continent is. Makkelijk in één zomer van noord naar zuid of van oost naar west te bereizen. Die ene reis als hernieuwd ijkpunt. Terug naar plekken waar ik al eerder maar veel te kort was geweest. Maar ook op zoek naar nieuwe ervaringen. Want in een tijd dat het lang niet meer vanzelfsprekend is dat de hele wereld aan je voeten ligt, is het antwoord: dat hoeft ook niet. Europa heeft meer dan genoeg.

INHOUD

Voorwoord 5

01	Tegen de klippen op – Zweden	10
02	Schuilen in Schotland – Schotland	30
03	In het hol van de leeuw – Engeland	44
04	Weg van Wales – Wales	56
05	Into the wild – Nederland	68
06	Uitzicht vol herinneringen – Nederland	80
07	Ijs in Kinderdijk – Nederland	92
08	Een nieuwe Flandrien – België	102
09	Schoonheid die tijd vraagt – Duitsland	116
10	Hřebenovka – Tsjechië	128
11	Van alm naar alm – Oostenrijk	138
12	Kruispunt in de Alpen – Zwitserland	152
13	De zuidkant van de hemel – Zwitserland	168
14	24 uur Langhe – Italië	180
15	Waar is Reinhold Messner? – Italië	190
16	Kleurenwaaier – Frankrijk	204
17	Ongestreken schoonheid – Montenegro	218
18	Zachtjes nippen – Albanië	232
19	Zachte lucht – Portugal	242
20	Groen geluk – Portugal	254
	Index	268
	Over de auteur & fotograaf	270
	Colofon	272

02 SCHOTLAND

Schuilen in Schotland

Wie gaat hiken in Schotland, kan in ieder geval terugvallen op één zekerheid: er is altijd wel ergens een bothy om in te schuilen. De sobere berghutten zijn een begrip onder wandelaars en voor iedereen toegankelijk.

Al kan het weer maar zo anders bepalen.

‘Er is storm voorspeld voor komend weekend, dus ik zou vooral niet de bergen in trekken.’ Het is donderdag eind van de middag en aan het woord is Jasmine Sherry, manager van de Fish Shop in Ballater. Met haar armen over elkaar vanwege de kou – buiten vriest het, binnen in de viswinkel naast het gelijknamige restaurant is het slechts een paar graden warmer – deelt ze de weerswaarschuwing die in Schotland is afgegeven. Het wordt code oranje. Sneeuw, regen, windvlagen; alles zal na morgen voorbijkomen en hoe mooi je ook kunt hiken in The Cairngorms, haar vriendelijk dwingend advies is om het met name zaterdag te laten. ‘Er is geen enkele bescherming in het landschap hier. De bergen in het nationaal park zijn kaal en ruig. Het weer heeft vrij spel. Als het echt zo gaat stormen als er voorspeld wordt, dan heb je niet eens zicht. Dan kun je wel een *bothy* opzoeken

om de nacht door te brengen, maar het risico dat er onderweg iets gebeurt is veel te groot.’ Daar gaat ons idee. Een *bothy* opzoeken om te overnachten. Want als er iets past bij de Britse outdoorcultuur dan is het de *bothy*. Het zijn sobere hutten in het landschap, vaak van steen. Plekken in de wildernis waar niets is behalve vier muren en een dak, maar waar de deur altijd open is voor bezoekers, en een haardvuurtje maken – wel eerst zelf houtspokkelen – valt om op te warmen en er soms zelfs wat basale voorzieningen voor de nacht en ochtend te vinden zijn. Hier in Cairngorms National Park is de *bothy*-dichtheid groot. Het gaat gepaard met de enorme variatie aan wandelmogelijkheden in het grootste nationale park van het Verenigd Koninkrijk. Sherry ziet de teleurstelling op mijn gezicht, maar weet die al snel om te draaien. ‘Voor komende

nacht is er weer sneeuw voorspeld, maar morgen wordt een prachtige winterdag. Dat er zo veel sneeuw ligt hier in de Highlands is tegenwoordig echt geen vanzelfsprekendheid meer. Als je naar het Spittal of Glenmuick bezoekerscentrum rijdt, dan kun je nog steeds een geweldige dagtocht maken rondom Loch Muick. Daar vind je ook de beroemde bothy van Glas-allt-Shiel, een buitenverblijf van de koninklijke familie. Die kunnen jullie dan in ieder geval bekijken.'

VRIJDAGOGHTEND, LOCH MUICK

Noodweer lijkt ver weg als we vrijdagochtend vanuit herberg The Boat Inn in Aboyne, een stadje aan de rand van The Cairngorms, koers zetten naar Loch Muick. De lucht is staalblauw en zonder wolken, sneeuw en ijs knisperen onder mijn schoenzolen op weg naar de auto en als we voorbij Ballater de hoofdweg verlaten om dieper het nationale park in te duiken, ligt zelfs het asfalt nog verscholen in wit. De wandelroute om

het meer heen is goed te doen, ook in de sneeuw. Een kleine dertien kilometer. Licht glooiend langs de oever van het meer, met af en toe een stuk klimmen of dalen en ongeveer halverwege de hike een fameus koninklijk buitenverblijf dat dateert uit 1868. Gebouwd in opdracht van Queen Victoria, die het Glassalt noemde en zich er vaak terugtrok om te rouwen na de dood van haar man Albert. Het heeft iets spookachtigs, om het landhuis zo dicht te naderen op een zeldzaam mooie dag. Rondom het volledig verlaten gebouw is niemand. De sneeuw nog zonder voetstappen en als er al omgevingsgeluid is, dan wordt het geabsorbeerd door het bos en het sneeuwdek. Naar binnen kijken in het koninklijk verblijf gaat niet, van binnenuit is het huis volledig afgeschermd met dichtgeslagen luiken. We durven het niet eens te proberen. Het voelt alsof we hier niet thuis horen, en elk moment door een bewaker in een tweedjasje opgepakt kunnen worden. Toch doen we niets wat verboden is. Het gebouw is het hele jaar door

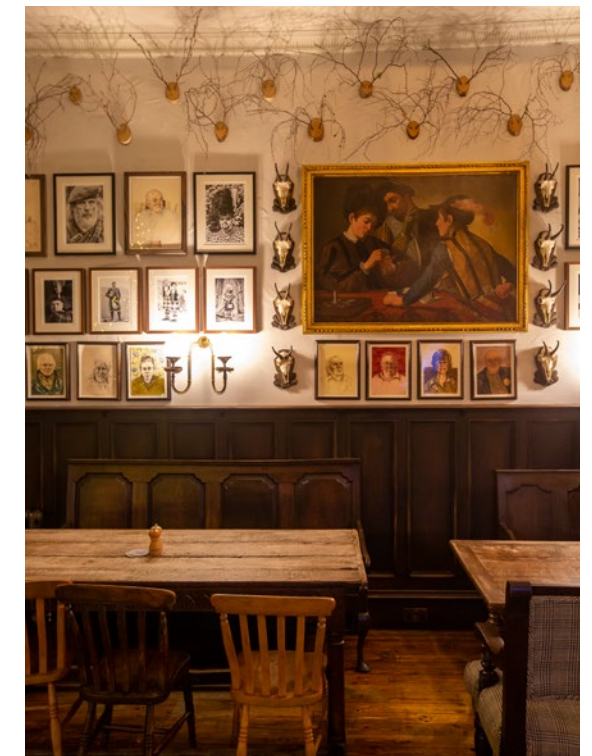

toegankelijk voor wandelaars. In een verscholen hoekje, rechts om het hoofdgebouw heen en dan een smal gangetje in, staat het op een van de deuren. Een sticker van de Mountain Bothies Association. Met een lichte kraak gaat de deur open. Ook binnen is er niemand te bekennen.

VRIJDAGMIDDAG, LOCH MUICK

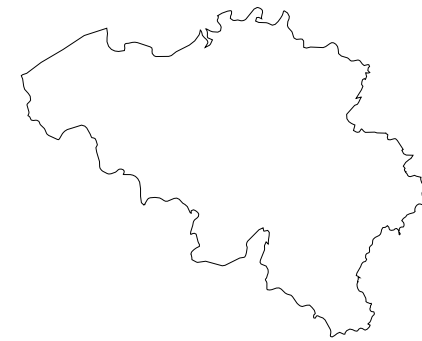
De MBA, de Mountain Bothies Association, is in 1965 ontstaan in Schotland. Opgericht door wandelaars en liefhebbers van de Schotse Hooglanden die merkten dat veel oude herdershutten, jachthutten en schuilplaatsen nauwelijks meer gebruikt werden en in verval raakten. In de zestig jaar dat de organisatie bestaat, is het aantal bothies dat nu beheerd en onderhouden wordt de honderd overschreden. De organisatie is een anker gebleken voor wandelaars in het Verenigd Koninkrijk. Hikers op meerdaagse tochten hebben altijd een plek om te schuilen of te overnachten. Van Wales en het noordelijk deel van Engeland

08 BELGIË

Een nieuwe Flandrien

Vierhonderd kilometer doorbijten en *stoemp*en door het West-Vlaamse Heuvelland en de Vlaamse Ardennen. Dat is de Flandrien Challenge. Die gaat om veel meer dan alleen maar wielrennen.

Het is op de laatste zaterdag van augustus, zo rond een uur of twee in de middag, wanneer ik samen met een goede vriend – laat ik hem voor het gemak alvast De Flandrien noemen – onder de Menenpoort in Ieper sta. We zijn opgewekt en een beetje gespannen. Het weer is ons genadig, de fietscomputers zijn ingesteld. Op de route vandaag: vijfenzeventig kilometer door het Heuvelland. Dat is te doen, dat weten we. Een uur of drie fietsen zoals we de afgelopen maanden zo vaak hebben gedaan. De zenuwen zitten meer in de twee dagen die op deze etappe volgen. We staan aan de start van de Flandrien Challenge, een fenomeen dat nog maar een paar jaar bestaat en in het leven is geroepen door organisatie Cycling in Flanders. Het idee:

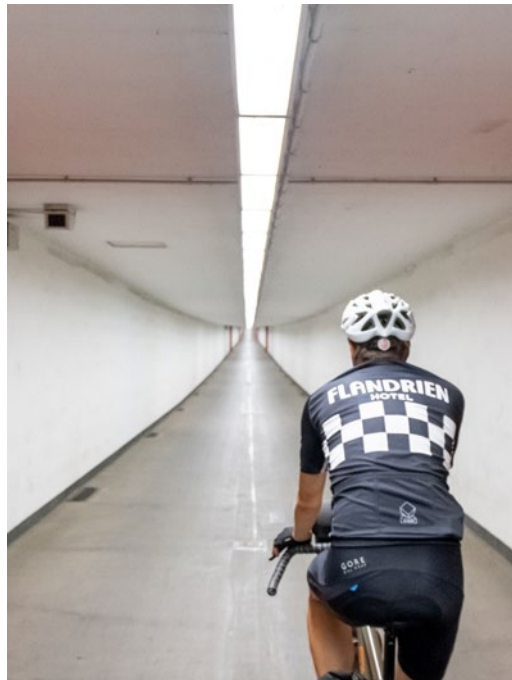
in 72 uur bedwing je op de fiets alle beroemde, beruchte en spraakmakende beklimmingen en kasseienstroken die Vlaanderen rijk is. Die zijn onderverdeeld in 59 segmenten die terug te vinden zijn op sportapp Strava. Die app is meteen je bewijsmateriaal. Heb je een segment gedaan, dan gaat die automatisch van een slot en wordt zo zichtbaar op je profiel. De organisatie heeft voor het gemak gps-routes uitgetekend, waarin alle segmenten automatisch voorbijkomen. De totale afstand: ruim vierhonderd kilometer fietsen, met daarin meer dan 5500 hoogtemeters. De Flandrien Challenge is geen georganiseerd evenement, iedereen kan op zijn of haar eigen moment aan de uitdaging beginnen. Wie bij het Centrum van de Ronde van Vlaanderen in

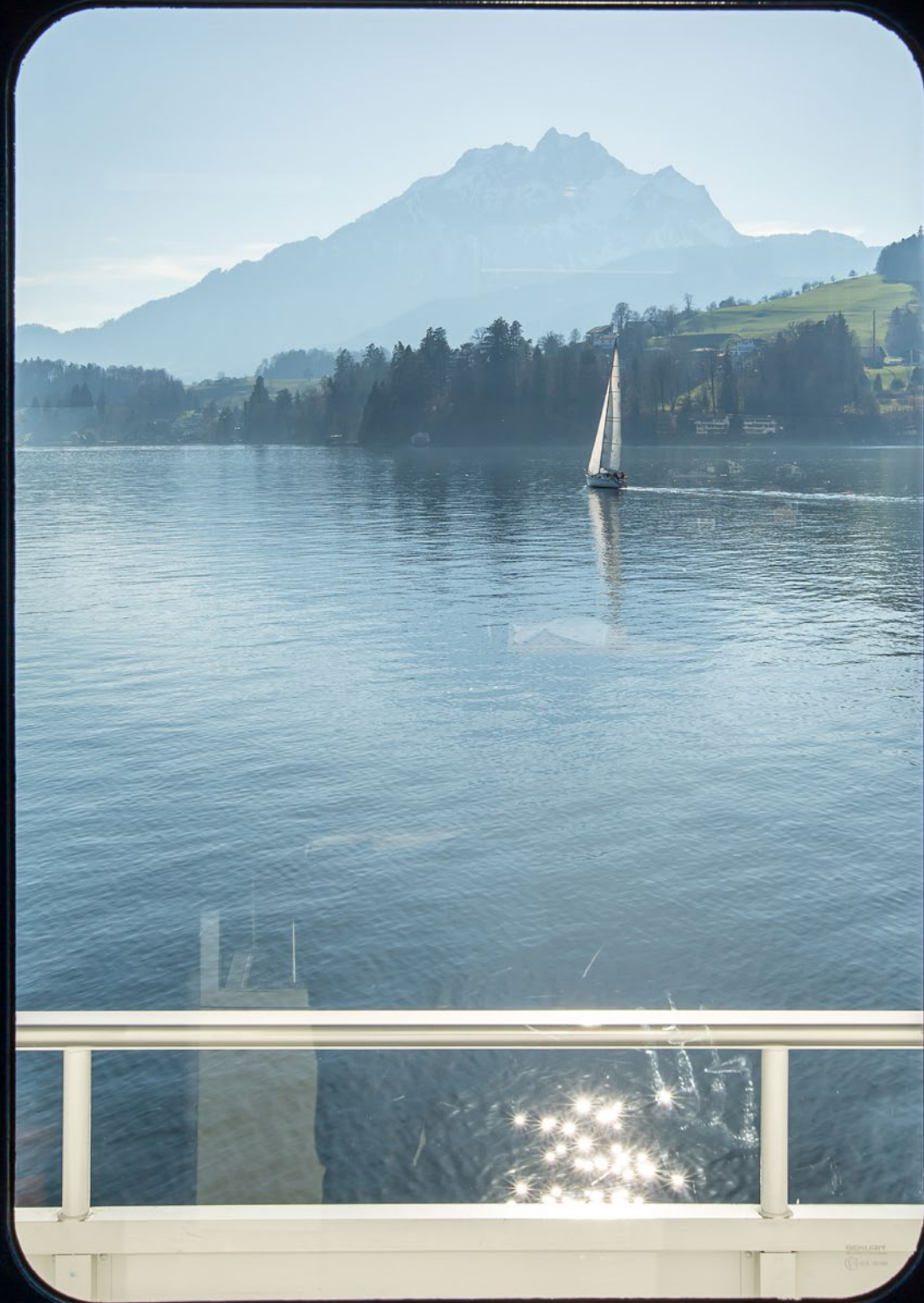
Oudenaarde kan aantonen alle segmenten binnen de tijd te hebben gefietst, heeft de challenge behaald en mag een klein kasseitje bijzetten op een heuse *wall of fame*.

MENENPOORT EN KEMMELBERG

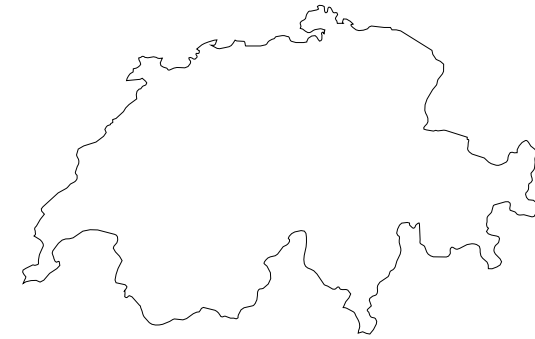
En onze tijd is gaan lopen. We volgen de officiële driedaagse gps-route van de website. Het Heuvelland is bekend terrein inmiddels, een paar weken eerder waren we hier ook. Als onderdeel van een fietsweekend met vrienden hebben we deze route al een keer helemaal gereden. Een soort parcoursverkenning, die niet alleen inzicht gaf in wat we moesten verwachten, maar vooral liet zien dat onderschatting de grootste vijand is. Het Heuvelland mag dan van een afstand zacht lijken te glooien, de beklimmingen zijn venijnig. Het landschap dwingt respect af. Ik kijk naar het achterwiel van De Flandrien als we de Lettenberg op draaien. Een rustig begin, net buiten Kemmel. Hij zet aan, we draaien en keren

nog een paar keer om dan meteen een van de moeilijkste segmenten van allemaal te bedwingen: de Kemmelberg. Klimmen over kasseien met een stijgingspercentage van meer dan twintig procent. Zo steil dat je banden wegglijpen wanneer je op je pedalen gaat staan om alle kracht uit je benen te halen. Ik schakel terug, maar trap niet lichter. De Kemmelberg kan niet op souplesse. Welke versnelling je ook op je fiets zet, het laatste stuk moet op karakter. Doorbijten, *stoempen*. En dan, als de Franse militaire begraafplaats verschijnt en de Eerste Wereldoorlog zich niet voor het eerst of het laatst vandaag laat zien, een diepe laatste zucht na een uiterste inspanning. Mijn benen branden. Mijn longen ook. Een klim van nog geen kilometer, het lijkt zo makkelijk. Een paar bochten na de afdaling staat De Flandrien aan de kant van de weg. Zichzelf opgeblazen. Te fanatiek van start. Tóch die onderschatting. Na een minuut of tien in de berm, een banaan en een energiereep verder, kunnen we door. Scherpenberg, Zandberg,

12 ZWITSERLAND

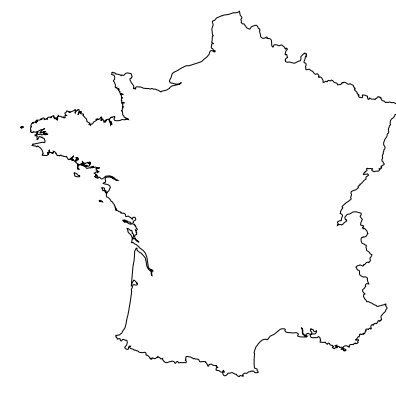
Kruispunt in de Alpen

Een tiendaagse autorit van Genève naar Zürich is een speedcursus Zwitserland in al zijn facetten.

Van de ontstaansgeschiedenis van het land tot heel veel wijn en nog meer kaas. En waar je ook bent: een uitzicht om van te watertanden.

16 FRANKRIJK

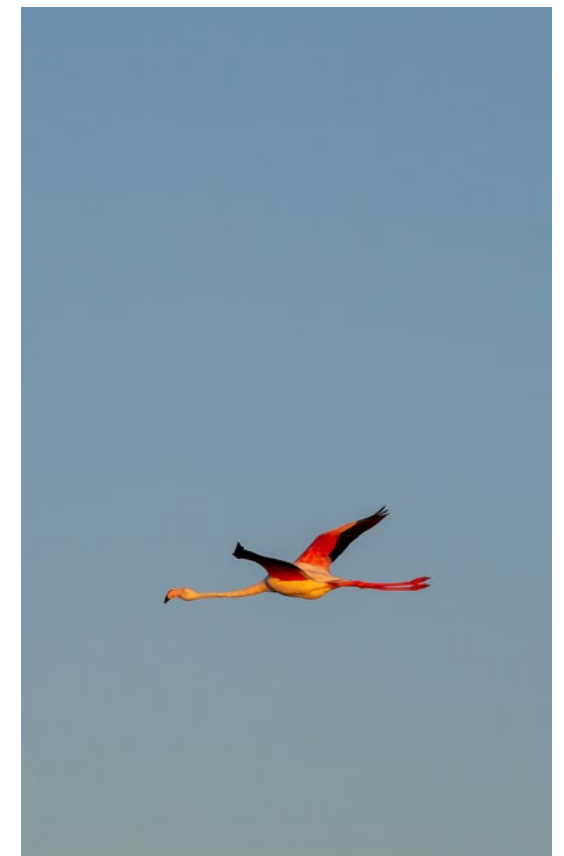
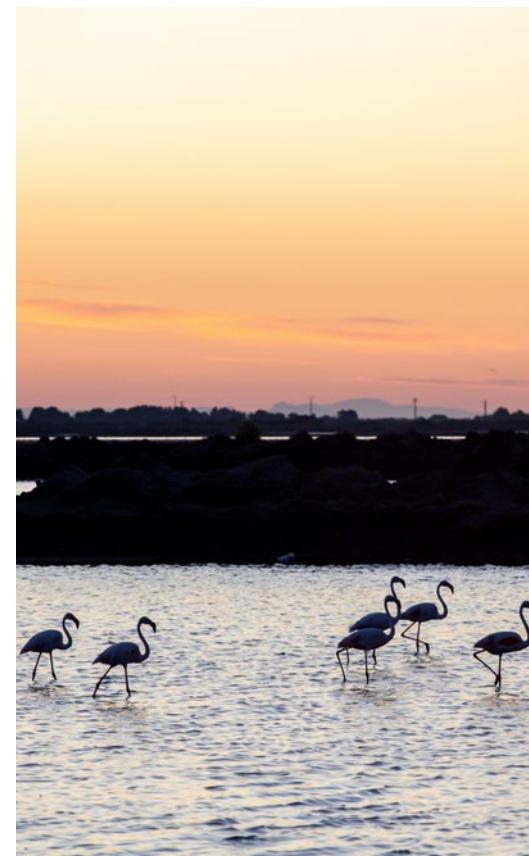

Kleurenwaaier

Iets buiten het Zuid-Franse Montpellier ligt een zoutmoeras dat bijna net zo groot is als Parijs. Een wereld van flamingo's en zoutbloemen, vrolijk ingekleurd door een microscopisch kleine alg.

EENCCELLIGE ALGEN

Het is iets over half zeven en de opkomende zon heeft de wereld in een totaal ander licht gezet. De silhouetten zijn verdreven naar de achtergrond, alles dichterbij blinkt en spiegelt. Een paar zandwegen verder hoor ik gekwebbel uit honderden, misschien wel duizenden kelen. Alsof er ganzen overvliegen, maar dan gemoedelijker. Ze staan wat ver weg, midden in een van de zoutmeren zodat over land in ieder geval niemand dichtbij ze kan komen. Flamingo's met hun jongen. Onverstoorbaar zoeken ze naar eten op laag water. Kijk ik verder om me heen, dan is het een komen en gaan van kleinere groepjes. Hun vlucht is zowel sierlijk als een tikkeltje onbeholpen. Het roze steekt zacht af tegen de wolkeloze lucht.

WIE MAAKTE DIT BOEK?

BAS VAN OORT

Bas is reisjournalist, schrijver en fotograaf en maakt al ruim vijftien jaar reisverhalen voor onder meer *National Geographic Traveler*, *De Standaard* en *Columbus Magazine*. Hij reist graag naar alle uithoeken van de wereld, maar verhalen over Europa vormen het belangrijkste deel van zijn werk. Naast reisreportages voor kranten en tijdschriften publiceerde Bas de afgelopen jaren meerdere boeken: *Achter de bergen*, *Naar het noorden*, *Amerika in alle staten*, *Dit is Vlaanderen*, *Expeditie Achtertuin*, *Ijsvogels* en *Het Wonder van Iowa*.

Voor dit boek reisde Bas naar alle uithoeken van Europa. Niet alleen om te laten zien hoe laagdrempelig en bereikbaar ons eigen continent is, maar vooral om de veelzijdigheid van Europa te vangen. Dat doet hij in zijn kenmerkende eigen stijl; observerend, verhalend, sfeervol. En door met mensen in gesprek te gaan en ze te laten vertellen over hun eigen wereld. Hij reist graag per trein, op de fiets of te voet. Want hoe trager het tempo, hoe mooier de verhalen zijn die voorbijkomen.

ANDERE REISBOEKEN VAN BAS BIJ FJORD

ACHTER DE BERGEN

Zeventien reisverhalen over de Alpen. Tradities, bergcultuur, bijzondere ontmoetingen en adembenemende natuur. Verhalen uit Duitsland, Frankrijk, Italië, Liechtenstein, Oostenrijk, Slovenië en Zwitserland.

ISBN 978 90 8326 390 8

NAAR HET NOORDEN

Of het nu de eindeloze midzomer is of de prachtige poolnacht, weinig spreekt meer tot de verbeelding dan het noordelijkste deel van Europa. Zeventien verhalen over Denemarken, Zweden en Noorwegen.

ISBN 978 90 8326 395 3

AMERIKA IN ALLE STATEN

Een land van uitersten, maar ook een land vol mensen die één ding gemeen hebben. Dit boek is een ode aan hun gastvrijheid. Van de oostkust naar de westkust, op de fiets en in de trein, dwars door spectaculaire landschappen en alles over blues, jazz en vergeten countryhelden.

ISBN 9789083263991

